

LA LLENGUA PROFESSIONAL DELS ADVOCATS

Joan TUDELA

Periodista

Fa vint anys ningú no hauria dit que els despatxos d'advocats serien un dels àmbits professionals més impermeables a la normalització de la llengua catalana. Al contrari. Durant els anys setanta, el Col·legi d'Advocats de Barcelona va tenir un protagonisme notable com a plataforma legal de l'antifranquisme i com a impulsor civil de la transició política. El famós Congrés de Cultura Catalana va aixoplugar-se sota el paraigua del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Van ser molts els advocats i moltes les advocades de Catalunya que van participar en tot d'iniciatives a favor de les llibertats ciutadanes i de l'autonomia de Catalunya.

Però els documents que adrecen els lletrats a l'Administració de justícia són en castellà en un 97 per cent dels casos, segons les últimes dades disponibles, que són del 1993. Aquest ús baixíssim de la llengua catalana (pròxim al 0 per cent!) contrasta —i molt— amb l'avenç del català en altres sectors (l'ensenyament, els mitjans de comunicació, l'Administració pública i fins i tot el món empresarial). Com és que els advocats, que havien fet de locomotora del nostre redreçament democràtic i nacional, viatgen ara en l'últim vagó de la normalització lingüística?

Podríem discrepar tranquil·lament de la pregunta. Pel que fa a la llengua, en aquesta professió existeixen diversos àmbits d'ús, i el paràgraf anterior es refereix només als escrits que presenten els advocats als jutjats i tribunals. Els contractes entre empreses o entre particulars, cada cop més freqüents, i que, si no van mal dades, no tenen perquè visitar l'Administració de justícia, i els papers interns de l'oficina de l'advocat i de relació amb els clients, són usos lingüístics escrits que no podem oblidar; tot

i que no han estat quantificats, segurament el català hi és present en una proporció més alta que en els escrits adreçats a jutges i magistrats.

En la gran majoria de bufets, advocats i clients i secretàries parlen en català. És més, l'ús oral de la llengua catalana en l'Administració de justícia per part dels advocats, malgrat que tampoc no ha estat quantificat, és francament alt als jutjats de la Catalunya comarcal (no pas als de la Catalunya metropolitana). A més a més, entre els advocats predomina clarament una actitud d'identificació amb el procés de normalització del català que viu el país. I un fet importantíssim: els catorze col·legis catalans d'avocats i les entitats que en depenen, si no han arribat a la plena normalitat en l'ús de la llengua catalana, ben poc els falta.

En realitat, el veritable problema lingüístic dels advocats és l'Administració de justícia. Per tant, no són ben bé els lletrats i el personal dels bufets i dels col·legis d'avocats els qui ocupen el vagó de cua de la normalització lingüística, sinó els jutges i magistrats i el personal de l'oficina judicial.

Els advocats, però, també són en part responsables de l'endarreriment de l'ús del català en el món de la justícia i el dret, i tenen necessitat de protagonitzar un canvi lingüístic notable si volen estar a l'altura de la resta de la societat catalana. El mateix Consell dels Col·legis d'Advocats de Catalunya ho va reconèixer al *Manifest sobre la situació del català en l'Administració de justícia*, que va fer públic el mes d'abril de 1994. «Fem una crida —deia— a tots els advocats perquè facin un ús normal i quotidià de la nostra llengua en les actuacions judicials de tota mena. En bona part, el redreçament depèn de la nostra actitud.»

El traspàs de l'oficina judicial a la Generalitat i l'exigència del coneixement de la llengua catalana, almenys passiu (entendre-la i llegir-la), a jutges i secretaris abans d'incorporar-se a una plaça a Catalunya, serien dues coses veritablement transcendents, que facilitarien d'allò més la normalització lingüística de l'Administració de justícia.

De tota manera, hi ha dos fets nous que han d'influir favorablement en l'increment de l'ús del català en jutjats i tribunals. L'un, la modificació del paràgraf quart de l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, en el sentit de suprimir la referència a la potestat del jutge d'exigir la traducció dels textos presentats en català. L'altre, la fecunda tasca de la xarxa de dinamitzadors lingüístics del Departament de Justícia distribuïts per les dependències judicials de tot Catalunya.

També el relleu en la presidència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i la recent Sentència del Tribunal Constitucional favorable a la Llei de normalització lingüística han ajudat a crear un clima més favorable a l'ús professional de la llengua catalana entre els advocats.

De fet, el 1994 ha estat un bon any pel que fa a la catalanització de la llengua professional dels advocats. Dins del Consell dels col·legis d'advocats de Catalunya, existeix una Comissió de Normalització Lingüística, que compta amb un Servei Lingüístic com a braç executiu. Aquesta comissió la presideix Joaquim Bartra, ex-degà del Col·legi d'Advocats de Mataró, i en formen part Josep Cruañas, Pere Cuxart, Josep Jover, Francesc Muñoz i Oriol Sagarra (tots cinc del Col·legi d'Advocats de Barcelona), Jordi Salvà i Manela Blázquez (tos dos del de Tarragona), Àlvar Solà i Joan Riera (tots dos del de Vic), Fèlix Viñeta (del de Granollers), Mariona Torra (del de Sabadell), Josep Canicio (del de Tortosa), Apelles Carod Rovira (del de Reus), Antoni Sant Blanch i Manela Blázquez (tots dos del de Girona), Xavier Castellvell (del de Sant Feliu de Llobregat), Xavier Sitjes (del de Manresa), Montserrat Vallès (del de Figueres), Manuel Martí i Antoni Pous (tots dos del de Mataró), Josep Lluís Olivé i Neus Sanahuja (tots dos del de Lleida) i Maria Vidal (del de Terrassa). Al Servei Lingüístic, hi treballa un professional de la llengua —jo mateix— a la seu del Consell dels Col·legis d'Advocats.

L'eina bàsica per assolir el canvi lingüístic d'aquesta professió és el Programa de normalització lingüística de despatxos d'advocats, al qual el mes de desembre de 1994 ja s'havien apuntat més de dos mil advocats de tot Catalunya. Un dels primers fruits d'aquest programa ha estat el *Formulari jurídic 1994*, en versió impresa i en suport informàtic, destinat a tots els inscrits. El seguirà el *Formulari jurídic 1995*.

Val a dir que la tasca de normalització lingüística de l'àmbit jurídic va endavant gràcies al clima d'entesa que existeix entre totes les instàncies que hi participen.

Entesa, en primer lloc, entre els catorze col·legis catalans d'advocats, ben coordinats en el si de la Comissió de Normalització Lingüística, cosa compatible amb la plena autonomia de cada col·legi a l'hora de tirar endavant actuacions específiques. En aquest sentit, cal destacar l'acte que va tenir lloc el 12 de desembre de 1994 al Col·legi d'Advocats de Barcelona. En el marc de la presentació del *Formulari jurídic 1994* als col·legiats de Barcelona, el degà i alhora president del Consell General de l'Advocacia Espanyola, Eugeni Gay, va manifestar-se inequívocament a favor de l'ús professional de la llengua catalana.

Entesa, també, amb les institucions i les empreses. El 27 de setembre de 1994, al Palau Marc, va tenir lloc la signatura del conveni de col·laboració entre el Departament de Cultura i el Consell dels Col·legis d'Advocats de Catalunya. Aquest conveni, signat pel conseller Guitart i per Enric Castro, degà del Col·legi d'Advocats de Reus i president del Consell

dels Col·legis d'Advocats, estableix que la Generalitat subvenciona el 50 per cent del cost del Servei Lingüístic i de gran part de les activitats de la Comissió de Normalització Lingüística. A més, en l'elaboració del *Formulari jurídic 1994*, hi han col·laborat els departaments de Cultura i Justícia de la Generalitat, el Consorci per a la Normalització Lingüística i l'empresa d'informàtica jurídica Colex Data.

Entesa, finalment, a nivell local. En efecte, van consolidant-se uns marcs locals de cooperació, formats en cada cas pel col·legi d'advocats corresponent, el centre del Consorci per a la Normalització Lingüística d'aquella mateixa àrea territorial, els dinamitzadors lingüístics del Departament de Justícia de la zona i, si n'hi ha, els serveis territorials del Departament de Cultura. En aquest aspecte, impera el principi de subsidiarietat. És a dir, tot allò que pot fer-se des dels marcs locals de cooperació —per exemple, els cursos de llengua general i de llenguatge jurídic per a advocats i personal de secretaria— no s'organitza de forma centralitzada. En canvi, allò que convé unificar —per exemple, la base de dades dels inscrits al Programa de normalització de despatxos o el tantes vegades esmentat *Formulari jurídic 1994*— és assumit centralment des de la seu del Consell dels Col·legis d'Advocats.

Un aspecte no gens anecdòtic, sinó substancial del Programa de normalització lingüística de despatxos d'advocats és la plena utilització de la informàtica. Com que informàtica connota modernitat, això va bé per a la imatge del procés de normalització. De tota manera, la projecció pública de la incipient normalització lingüística dels advocats ha estat considerable: prop d'un centenar d'aparicions als mitjans d'informació durant l'any 1994 (i en cap cas publicitat pagada), de manera que tant la professió com tota l'opinió pública ja ha tingut coneixement del compromís actiu de l'advocacia a favor de la llengua catalana.

Però tornem a la informàtica. La Comissió de Normalització Lingüística compta amb una secció d'informàtica jurídica, encapçalada per Josep Jover, que tira endavant, en col·laboració amb el Departament de Presidència, tot d'iniciatives encaminades a facilitar l'ús professional de la llengua catalana també en l'aspecte tècnic.

En el fons, del que es tracta és, simplement, de facilitar —o sigui, de fer fàcil— l'ús del català com a llengua professional dels advocats. L'any 1994 ha marcat, en aquest sentit, l'inici real del canvi lingüístic. Amb una mica de sort, durant els pròxims anys serà possible d'arribar fins al final del camí, és a dir, fins aquell dia en què els advocats i les advocades, per la disponibilitat de materials en llengua catalana i per la seva formació lingüística, podran fer un ús completament normal de la llengua catalana.